

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ
В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ**

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи
здобувачів вищої освіти спеціальності
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
третього (освітньо-наукового) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2023**

УДК 336.02(072.034)

3-12

Укладачі: П. В. Проноза
О. М. Колодізєв
М. М. Берест

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.
Протокол № 1 від 25.08.2022 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Забезпечення фінансової стабільності в умовах глобальних 3-12 викликів [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" третього (освітньо-наукового) рівня / уклад. П. В. Проноза, О. М. Колодізєв, М. М. Берест. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 52 с.

Подано загальні відомості щодо самостійної роботи аспірантів, сформовано комплексні кейси практичної спрямованості. Надано основні питання, що потрібно самостійно розглянути та висвітлити в межах кожної теми навчальної дисципліни, тестові завдання, а також контрольні запитання для самодіагностики.

Рекомендовано для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" третього (освітньо-наукового) ступеня всіх форм навчання.

УДК 336.02(072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2023

Вступ

Самостійна науково-дослідна робота аспіранта (СНДР) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання здобувач вищої освіти самостійно виконує під методичним керівництвом викладача. Самостійна робота займає вагоме місце у навчальному процесі, підвищує відповідальність тих, хто навчається, формує у них навички працювати самостійно, здобувати знання, використовувати їх для аналізу процесів, що відбуваються у навколишньому світі та найближчому оточенні. Ця робота дозволяє ефективніше активізувати пізнавальні, професійні мотиви здобувачів вищої освіти, розвивати творче мислення та креативність, що є необхідною умовою для проведення плідних наукових досліджень.

Мета СНДР – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у аспірантів загальнонаукових та фахових компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього доктора філософії.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи аспірантів денної форми навчання, визначають навчальним планом. У ході самостійної роботи аспірант має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. Це пов'язано з різноманітністю підходів, що використовують у сучасній вітчизняній та закордонній практиці для проведення аналізу діяльності підприємств у процесі санації та для проведення законодавчих процедур банкрутства і фінансового оздоровлення суб'єктів господарювання та, відповідно, необхідністю ознайомлення здобувачів вищої освіти з цими підходами.

Для реалізації самостійної роботи в процесі вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти виконують комплекс завдань різних типів відповідних рівнів складності.

Змістовий модуль 1

Інструментарій фінансової стабілізації

Тема 1. Теоретичні аспекти зародження та розвитку патологічних кризових явищ у реальному секторі економіки країни

Кейс "Практичне застосування аналітико-діагностичних процедур для виявлення кризових явищ в економіці України та світу"

Розроблення заходів мінімізації негативного впливу патологічних кризових процесів на економіку держави та світу на основі дослідження наукової літератури та аналітичних матеріалів міжнародних фінансових організацій (МВФ, Світового банку, ЄБРР).

Жорстка конкурентна боротьба на світових ринках потребує від України пошуку шляхів підвищення конкурентоспроможності національної економіки, формування у країні потужного інноваційного та науково-технічного потенціалу, сприятливого бізнес-середовища, що в перспективі дозволить зайняти гідні позиції на міжнародних ринках. Дослідження рівня фінансово-економічного розвитку різних країн світу та визначення місця України у світовому економічному просторі дозволяє виявити базові тенденції економічного та фінансового становлення національної економіки. Оцінювання позиції держави у глобальних фінансових та економічних рейтингах у динаміці дозволяє ідентифікувати наявність кризових явищ та відслідковувати рух країни в позитивному чи негативному напрямках. Загалом виокремлюють приблизно десять міжнародних індексів. Найбільш поширеними є: індекс глобальної конкурентоспроможності (*The Global Competitiveness Index*), індекс глобалізації (*KOF Index of Globalization*), індекс легкості ведення бізнесу (*Ease of doing business Index*), індекс економічної свободи (*Index of Economic Freedom*), індекс сприйняття корупції (*Corruption Perceptions Index, CPI*), індекс розвитку людського потенціалу (*Human Development Index, HDI*), індекс свободи преси (*Press Freedom Index, PFI*).

Необхідно здійснити аналіз місця України в цих глобальних рейтингах та провести оцінювання найближчих за індексом країн, зробити висновки та розробити пропозиції.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Обґрунтуйте відмінність між поняттями "криза" й "антикризова діагностика".
2. Визначте предмет та об'єкт антикризової фінансової діагностики.
3. Сформууйте перелік завдань антикризової діагностики на макрорівні.
4. Обґрунтуйте доцільність проведення ранньої діагностики кризових явищ на рівні держави.
5. Визначте, які нормативно-правові акти регулюють процес антикризового управління на державному рівні в Україні.
6. Здійсніть аналіз та узагальнення теорій зародження кризових процесів.
7. Здійсніть формування переліку індикаторів діагностики стану реального сектору економіки країни.
8. Обґрунтуйте причини виникнення та наслідки циклічної фінансової кризи.
9. Обґрунтуйте причини виникнення та наслідки специфічних фінансових криз.
10. Охарактеризуйте основні прояви світових фінансових потрясінь.
11. Визначте передумови виникнення фінансових дисбалансів на основі вивчення історії світових фінансових криз.

Рекомендована література: основна [2; 4; 6; 7]; додаткова [18; 21; 23].

Тестові завдання для самоперевірки

1. Глибокий розлад фінансової системи держави, зумовлений економічними й політичними чинниками, – це:
  - а) фінансова нестабільність;
  - б) інфляція;
  - в) девальвація;
  - г) фінансова криза;
  - ґ) емісія.
2. Явище, яке характеризує, насамперед, масштаби зниження платоспроможності населення та підприємницьких структур – це:
  - а) фінансова нестабільність;
  - б) інфляція;
  - в) девальвація;

- г) фінансова криза;
- г') емісія.

3. Глобальне дослідження і рейтинг країн світу за показником економічної конкурентоспроможності, що його супроводжує, – це:

- а) здатність до конкурентоспроможності;
- б) індекс конкурентоспроможності;
- в) індекс глобальної конкурентоспроможності;
- г) індекс регіональної конкурентоспроможності;
- г') індекс економічної конкурентоспроможності.

4. Яка юридична особа формує індекс економічної свободи:

- а) *World Economic Forum*;
- б) *The Wall Street Journal*;
- в) *The United Nations*;
- г) *The World Bank*;
- г') *International Monetary Fund*?

5. Яка юридична особа формує індекс глобальної конкурентоспроможності:

- а) *World Economic Forum*;
- б) *The Wall Street Journal*;
- в) *The United Nations*;
- г) *The World Bank*;
- г') *International Monetary Fund*?

Тема 2. Підходи до раннього розпізнавання зародження і розвитку кризових процесів в економіці

Кейс "Визначення симптомів патологічних кризових процесів в економіці. Розроблення заходів мінімізації негативного впливу патологічних кризових процесів на економіку"

Здобувач вищої освіти самостійно вибирає для аналізу одну з галузей економіки України (оптимально здійснювати аналіз тієї галузі, за якою буде проводитися дисертаційне дослідження). Далі самостійно визначає перелік показників, за якими можуть бути діагностовані кризові явища в тій чи іншій галузі. Для оцінювання стану галузі слід використовувати дані офіційної статистики, що подано на офіційних сайтах міністерств

та відомств: офіційний сайт Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>); офіційний сайт Міністерства фінансів України (<http://www.minfin.gov.ua>).

Першим етапом проводять відбір показників для аналізу вибраної галузі. Аспірант може самостійно обрати набір показників для аналізу, приблизний перелік: обсяг виробництва в галузі, індекси промислової продукції у галузі, обсяг інвестицій в галузь, кількість зайнятих осіб в галузі, динаміка цін на продукцію галузі, обсяг експорту продукції галузі, сукупний дохід підприємств галузі, сукупний фінансовий результат підприємства галузі, частка продукції галузі у ВВП держави тощо. Розрахунки слід здійснювати за останні щонайменше 7–8 років. Після розрахунку показників необхідно здійснити аналіз отриманих результатів у динаміці та виявити причини погіршення чи покращення ситуації.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Обґрунтуйте складові методологічного апарату діагностики стану реального сектору економіки країни.

2. Визначте інформаційну базу та методи діагностики кризових процесів в економіці.

3. Наведіть алгоритм ідентифікації провідних видів економічної діяльності.

4. Визначте перелік основних індикаторів кризи в реальному секторі економіки.

5. Порівняйте процес зародження та розвитку кризи в різних секторах економіки.

6. Охарактеризуйте підходи до раннього розпізнавання зародження і розвитку кризових процесів в економіці.

7. Обґрунтуйте доцільність застосування індикаторного підходу для ранньої діагностики кризових явищ в економіці держави.

8. Сформулюйте перелік ознак, що супроводжують зародження дисбалансів в економіці.

9. Систематизуйте класифікаційні ознаки видів дисбалансів та диспропорцій.

Рекомендована література: основна [3; 5; 6; 7]; додаткова [19; 22; 27].

Тестові завдання для самоперевірки

1. Криза, яка системно охоплює фінансові ринки та інститути фінансового сектору, грошовий обіг і кредит, міжнародні фінанси (сегмент країни), державні, муніципальні та корпоративні фінанси – це:

- а) криза споживання;
- б) фінансова криза;
- в) ресурсна криза;
- г) кредитна криза;
- ґ) міжнародна криза.

2. Фінансова криза проявляється у:

- а) у фінансовому секторі й на фінансових ринках;
- б) у міжнародних фінансах;
- в) у регіональних фінансах;
- г) у сфері грошового обігу;
- ґ) у сфері державних фінансів.

3. Підхід до розуміння кризи такий:

- а) криза як природний процес у життєдіяльності системи;
- б) криза як порушення рівноваги соціально-економічної системи;
- в) криза як складова розвитку національних економік;
- г) криза як результат розвитку виробництва;
- ґ) криза як значна проблема або ситуація з високою ймовірністю негативних наслідків.

4. Визначити характеристику кризи зростання:

- а) радикальне порушення нормативної і збутової діяльності на основі існуючого технологічного потенціалу;
- б) зрив у досягненні окремих конкретних цілей функціонування підприємства;
- в) припинення існування об'єкта;
- г) банкрутство, повна втрата здатності до виживання;
- ґ) скорочення частки підприємства на ринку.

5. Які рішення приймають на основі більш повної і точної інформації, що відображає актуальний стан виробничої системи в умовах нестачі часу:

- а) стратегічні рішення;
- б) оперативні рішення;
- в) тактичні рішення;
- г) управлінські рішення;
- ґ) виконавчі рішення.

Тема 3. Моделювання сценаріїв розвитку патологічних кризових процесів

Кейс "Формування системи показників для діагностики кризових явищ в економіці з подальшим моделюванням сценаріїв розвитку"

За сформованим та обґрунтованим аспірантом переліком показників оцінити рівень фінансової безпеки держави. Для оцінювання стану фінансової безпеки держави слід використовувати дані офіційної статистики, що подано на офіційних сайтах міністерств та відомств: офіційний сайт Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>); офіційний сайт Національного банку України (<http://www.bank.gov.ua>); офіційний сайт Міністерства економіки України (<http://www.me.gov.ua>); офіційний сайт Міністерства фінансів України (<http://www.minfin.gov.ua>). Першим етапом формують вихідні дані для аналізу дисбалансів та диспропорцій в економіці України, далі проводять розрахунок показників за методичним підходом, що сформований здобувачем вищої освіти самостійно. Далі проводять розрахунок показників у динаміці за останні 7–8 років для того, щоб оцінити циклічність прояву кризових явищ. Після розрахунку показників необхідно здійснити аналіз отриманих результатів у динаміці та виявити причини погіршення чи покращення ситуації.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Визначте сутність процесу моделювання сценаріїв розвитку патологічних кризових процесів.
2. Надайте перелік форм та методів ранньої діагностики кризових процесів у реальному секторі економіки країни.
3. Дайте визначення стадії патологічних кризових процесів у реальному секторі економіки країни.
4. Конкретизуйте симптоми патологічних кризових процесів.
5. Охарактеризуйте проблеми моделювання сценаріїв кризових процесів у реальному секторі економіки країн світу й України.
6. Надайте розгорнуту характеристику методичних підходів до побудови системи раннього розпізнавання зародження і розвитку патологічних кризових процесів у реальному секторі економіки країни.

7. Визначте переваги та недоліки застосування статистичних методів моделювання сценаріїв розвитку патологічних кризових процесів.

8. Визначте особливості застосування аналітичних методів раннього розпізнавання кризових явищ в економіці.

9. Конкретизуйте умови застосування експертних методів діагностики кризи в економіці.

10. Обґрунтуйте доцільність проведення імітаційного моделювання кризових процесів в економіці.

11. Наведіть та охарактеризуйте етапи проведення імітаційного моделювання кризових процесів в економіці.

12. Сформууйте перелік вхідної інформації для проведення імітаційного моделювання кризових процесів в економіці.

13. Здійсніть розроблення заходів мінімізації негативного впливу патологічних кризових процесів на економіку.

Рекомендована література: основна [2; 4; 6; 7]; додаткова [18; 21; 23].

Тестові завдання для самоперевірки

1. У яких умовах кризи керівництво підприємства звертається до стратегічних заходів:

а) слабкі сигнали виникнення неблагополучних тенденцій у зовнішньому і внутрішньому середовищах;

б) можливості підтримання конкурентної переваги підприємством вичерпані;

в) підприємство продовжує зазнавати збитків, незважаючи на режим економії;

г) підприємство діє в умовах нестабільності внутрішнього середовища.

г) підприємство діє в умовах нестабільності зовнішнього середовища?

2. Які заходи виконують для відновлення структури балансу:

а) ліквідація лишків запасів і незавершеного виробництва;

б) створення комунікаційної мережі і нетрадиційних засобів зв'язку;

в) сканування внутрішнього і зовнішнього середовищ підприємства;

г) заходи щодо зростання обсягів продажу,

г) заходи щодо зростання рентабельності підприємства.

3. Які напрямки зростання виокремлює Ф. Котлер:

- а) інтенсивний;
- б) інтеграційний;
- в) альтернативний;
- г) стабілізаційний;
- ґ) диверсифікаційний.

4. Які з названих закордонних концепцій можуть бути використані під час реструктурування вітчизняних підприємств:

- а) реструктурування на основі створення "бізнес-одиниць";
- б) концепція "мінімалізму";
- в) концепція "конкурентоспроможного підприємства";
- г) концепція "досконалого підприємства";
- ґ) концепція "максималізму".

5. До основних етапів структурних перетворень зараховують:

- а) реалізацію нових структур;
- б) координацію структурних параметрів;
- в) визначення цілей, концепції перетворень;
- г) аналіз причин кризи підприємства та оцінювання можливостей реструктурування;
- ґ) контроль проведення структурних перетворень.

6. Ступінь передбачуваності кризових явищ залежить:

- а) від зовнішніх чинників, що не залежать від суб'єкта управління,
- б) від внутрішніх чинників, що залежать від суб'єкта управління,
- в) від зовнішніх чинників, а саме політики держави щодо формування економічної інфраструктури тощо, а також від внутрішніх чинників, таких як нестача фінансових коштів на модернізацію обладнання, низький рівень кваліфікації кадрів, нестача джерел достовірної інформації тощо.

7. Найбільша кількість кризових явищ спостерігається на:

- а) мікрорівні;
- б) макрорівні.

8. Фундаментальна діагностика заснована на використанні таких методів:

- а) ситуаційного аналізу;
- б) факторного аналізу і прогнозування;
- в) статистичного методу.

Тема 4. Санація як інструмент антикризового управління підприємствами

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Надайте визначення санації. У чому полягають її відмінні характеристики як інструмента антикризового фінансового управління?
2. Охарактеризуйте підходи до розуміння сутності санації.
3. Які ви знаєте класифікаційні аспекти санації як економічної категорії?
4. Якими нормативно-правовими актами регулюють процес проведення санації підприємства?
5. Охарактеризуйте класифікацію процедур санації підприємств у правовому полі України.
6. У чому полягають мета та функції законодавства про банкрутство?
7. Перерахуйте суб'єктів процесу банкрутства.
8. Які підстави можуть слугувати для порушення справи щодо банкрутства підприємства?
9. Перерахуйте основні процедури в межах справи щодо банкрутства підприємств.
10. У чому полягають основні відмінності між судовою та досудовою санацією, встановлені законодавчо?
11. Визначте підстави для проведення санації підприємства у судовому порядку, порядок і строки її здійснення.
12. Розкрийте зміст класичної моделі санації.
13. У яких випадках приймають рішення про проведення фінансової санації?
14. Охарактеризуйте типи санаційних заходів.
15. Розкрийте взаємозв'язок між видами, формами та іншими класифікаційними характеристиками санації.
16. Які ви знаєте сучасні методичні підходи до проведення санації підприємства?

Рекомендована література: основна [1; 5; 6; 7]; додаткова [15; 22; 26].

Тестові завдання для самоперевірки

1. Санація підприємства – це:
  - а) надання підприємству зовнішньої фінансової допомоги;
  - б) задоволення вимог кредиторів та виконання зобов'язань перед бюджетом;
  - в) сукупність усіх заходів, які здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення;
  - г) те саме, що й реструктуризація;
  - ґ) система заходів фінансового характеру.
2. Заходи фінансової санації містять:
  - а) рефінансування дебіторської заборгованості;
  - б) призначення тимчасової адміністрації;
  - в) реалізацію соціального плану;
  - г) реструктуризацію заборгованості;
  - ґ) технічне переобладнання виробництва.
3. До функціональних завдань менеджменту санації зараховують:
  - а) проведення санаційного аудиту;
  - б) організація реалізації проєкту санації;
  - в) розроблення санаційної концепції;
  - г) пошук альтернатив розвитку;
  - ґ) організація контролю за виконанням проєкту санації.
4. Модель проведення санації підприємства містить:
  - а) причинно-наслідковий аналіз фінансової кризи;
  - б) оголошення підприємства банкрутом;
  - в) формування санаційної стратегії;
  - г) рішення арбітражного суду про проведення санації;
  - ґ) внесення до реєстру неплатоспроможних підприємств.

Тема 5. Технологія санаційного контролінгу та аудиту

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте зміст поняття "санаційна стратегія" та її місце в структурі загальноекономічної стратегії підприємства.
2. Охарактеризуйте функціональну структуру санаційної стратегії.
3. Які ви знаєте види стратегії санації?

4. У чому полягає сутність контролінгу як інструмента антикризового управління?
5. Виокремте завдання санаційного контролінгу на підприємстві.
6. Наведіть функції контролінгу згідно з їх класифікацією.
7. У чому полягає інформаційне забезпечення системи контролінгу?
8. Охарактеризуйте зв'язок стратегічного контролінгу та формування стратегії санації підприємства.
9. Охарактеризуйте бюджетування як інструмент оперативного контролінгу.

Тестові завдання для самоперевірки

1. Система раннього попередження та реагування містить:
  - а) прогнозування можливих сценаріїв розвитку підприємства;
  - б) визначення індикаторів раннього попередження та реагування;
  - в) бенчмаркінг;
  - г) формування інформаційних каналів;
  - ґ) страхування фінансових ризиків.
2. Основні функції контролінгу такі:
  - а) залучення капіталу;
  - б) інформаційне забезпечення та планування;
  - в) контроль та координація;
  - г) управління кредиторською та дебіторською заборгованістю;
  - ґ) управління грошовими потоками.
3. Основні інструменти контролінгу:
  - а) система раннього попередження та реагування;
  - б) імітаційне моделювання;
  - в) інвентаризація;
  - г) ревізія;
  - ґ) фінансовий контроль.
4. На принципах *Jiu-Jitsu* та *Tai-Chi* будують таку стратегію санації:
  - а) наступальна стратегія;
  - б) стратегія делегування повноважень;
  - в) стратегія компромісу;
  - г) стратегія консенсусу;
  - ґ) захисна стратегія.

5. Бенчмаркінг становить:

- а) внутрішній аналіз та порівняння показників діяльності різних структурних підрозділів одного підприємства;
- б) маркетинговий аналіз ринку;
- в) порівняльний аналіз продуктивності виробничих процесів та інших параметрів досліджуваного підприємства й підприємств-конкурентів;
- г) порівняльний аналіз окремих процесів, функцій, методів і технологій досліджуваного підприємства та підприємств, які не є конкурентами даного;
- г) аналіз сильних місць та слабих підприємства.

6. До каталогу санаційних заходів у рамках *Crash*-програми можуть належати:

- а) рефінансування дебіторської заборгованості;
- б) мобілізація прихованих резервів продажем окремих позицій активів;
- в) здійснення капіталовкладень;
- г) організація санаційного контролінгу;
- г) зворотний лізинг.

7. Основна мета санаційного аудиту така:

- а) визначення достовірності звітності підприємства, її повноти і відповідності чинному законодавству;
- б) формування висновків щодо реального фінансового стану підприємства;
- в) оцінювання санаційної спроможності підприємства на підставі аналізу фінансово-господарської діяльності та наявної санаційної концепції;
- г) розроблення санаційної концепції підприємства;
- г) визначення повноти та правильності нарахування та сплати податкових платежів до бюджету.

8. Замовниками санаційного аудиту підприємства, яке перебуває у фінансовій кризі, можуть бути:

- а) позикодавець (наприклад, банківський консорціум) – якщо вирішується питання про надання санаційного кредиту;
- б) підприємство-боржник – якщо воно пропонує укласти мирову угоду та здійснити санацію у ході провадження справи про банкрутство;
- в) державна комісія з цінних паперів та фондового ринку – у разі емісії цінних паперів;

- г) потенційний санатор – якщо вирішується питання про санацію підприємства його реорганізацією (злиттям, приєднанням);
- г) консалтингова фірма – у разі розроблення плану санації.

Рекомендована література: основна [1 – 3; 6 – 8]; додаткова [18; 19; 22; 25].

Тема 6. Методичне забезпечення діагностики кризового стану підприємства

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте зміст та етапи побудови системи раннього попередження та реагування (СРПР). На вирішення яких завдань вона спрямована?
2. Які ви знаєте зарубіжні та вітчизняні моделі оцінювання імовірності банкрутства підприємства? Перерахуйте їх.
3. Коротко охарактеризуйте методи санаційного контролінгу.
4. Розкрийте структуру плану санації підприємства. На основі яких принципів він повинен бути побудований?
5. Розкрийте та охарактеризуйте структуру основної частини плану санації.
6. Визначте особливості санаційного аудиту. У чому полягають його основні завдання?
7. Хто може виступати замовниками санаційного аудиту?
8. Охарактеризуйте етапи санаційного аудиту.
9. Розкрийте зміст поняття "санаційна спроможність підприємства".
10. Які методи можуть використовуватися під час проведення санаційного аудиту?
11. Визначте напрями аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства під час проведення санаційного аудиту.
12. У чому полягає аудит фінансової сфери підприємства?
13. Як формується інформаційне забезпечення діагностики розвитку кризових явищ на підприємстві, що є його основним джерелом?
14. Які методи вибору показників для проведення діагностики ознак кризи в діяльності підприємства ви знаєте?

Рекомендована література: основна [1 – 3; 6 – 8]; додаткова [13; 23; 24; 26; 29].

Тестові завдання для самоперевірки

1. До основних показників, які характеризують структуру капіталу та фінансову незалежність підприємства, зараховують:

- а) показник фінансового левериджу;
- б) показник абсолютної ліквідності;
- в) коефіцієнт покриття;
- г) коефіцієнт автономії;
- ґ) коефіцієнт фінансової стабільності.

2. Основні показники ліквідності та платоспроможності підприємства:

- а) коефіцієнт покриття;
- б) рентабельність продажу;
- в) оборотність оборотних засобів;
- г) коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- ґ) коефіцієнт фінансового левериджу.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначає:

а) частину короткострокової заборгованості, яку підприємство може погасити найближчим часом;

б) частку довгострокових позик, залучених для фінансування активів підприємства;

- в) ступінь мобільності використання власних коштів підприємства;
- г) частку чистого оборотного капіталу у структурі активів балансу;
- ґ) залежність підприємства від довгострокових зобов'язань.

4. Показник *Cash-Flow* характеризує:

а) розмір чистих грошових потоків, які залишаються в розпорядженні підприємства;

- б) розмір чистого прибутку підприємства;
- в) обсяг вхідних грошових потоків підприємства;
- г) обсяг реалізації продукції;
- ґ) чистий прибуток та амортизацію.

5. Діагностуючи сильні та слабкі сторони підприємства, а також потенційні ризики та додаткові шанси, застосовують такі методи:

- а) СОФТ-аналіз;
- б) бенчмаркінг;
- в) нуль-базис бюджетування;

- г) вартісний аналіз;
- г) SWOT-аналіз.

Тема 7. Методичні підходи до розроблення сценаріїв реалізації санаційної стратегії підприємства

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Надайте економічну характеристику класів кризи, що можуть бути діагностовані на підприємстві.
2. За яким принципом формують матрицю санаційних стратегій підприємства? У чому виявляється перевага матричного підходу?
3. Як впливає стан зовнішнього середовища функціонування підприємства на вибір інструментарію реалізації санаційної стратегії?
4. Розкрийте економічний зміст множини санаційних стратегій підприємства, що відповідають квадрантам матриці санаційних стратегій.
5. Як залежить тип санаційної стратегії підприємства від класу кризи, що діагностований на підприємстві?

Рекомендована література: основна [2; 6; 7]; додаткова [9; 12; 13; 19; 29].

Тестові завдання для самоперевірки

1. Збільшення суми грошових активів за рахунок внутрішніх фінансових джерел можна досягти:
  - а) ліквідацією портфеля короткострокових фінансових вкладень;
  - б) рефінансуванням дебіторської заборгованості;
  - в) продажем частини основних фондів чи окремих структурних підрозділів підприємства;
  - г) збільшенням статутного капіталу підприємства;
  - г) зниженням собівартості продукції.
2. Інвестиції, здійснювані підприємством, що перебуває у фінансовій кризі, згортаються:
  - а) якщо підприємство є неплатоспроможним;
  - б) якщо відсутні джерела для продовження їх фінансування;
  - в) з метою збільшення вхідних грошових потоків;

- г) з метою зменшення вихідних грошових потоків;
- г') у разі, якщо це призводить до істотного збільшення витрат виробництва.

Тема 8. Методичні засади формування фінансового інструментарію оздоровлення функціонування підприємства

Контрольні запитання для самодіагностики

1. У чому полягає економічний зміст санації балансу та призначення санаційного прибутку?
2. Охарактеризуйте етапи та порядок проведення реструктуризації.
3. Охарактеризуйте методи зменшення зареєстрованого капіталу.
4. Що таке деномінація та конверсія акцій?
5. Розкрийте зміст поняття "реструктуризація підприємства".
6. У чому полягає цільова спрямованість санаційної реструктуризації?
7. У чому полягають особливості реорганізації, спрямованої на укрупнення підприємств?
8. У чому полягають особливості реорганізації, спрямованої на розукрупнення підприємств?

Рекомендована література: основна [2; 6; 7]; додаткова [10; 15; 22; 25].

Тестові завдання для самоперевірки

1. Санаційний прибуток становить:
  - а) прогнозований прибуток, який підприємство планує одержати після успішного завершення санації;
  - б) різницю між витратами на проведення санації та одержаною виручкою після фінансового оздоровлення;
  - в) різницю між прибутком підприємства після його санації та прибутком (збитком) до проведення санаційних заходів;
  - г) емісійний дохід у вигляді дизажіо;
  - г') прибуток, який підприємство одержує в результаті списання частини кредиторської заборгованості.

2. У результаті проведення санації балансу:

- а) підвищується номінальний та ринковий курс корпоративних прав;
- б) поліпшується платоспроможність підприємства;
- в) покриваються відображені в балансі збитки;
- г) залучаються фінансові ресурси для проведення санаційних заходів виробничого характеру;

г) збільшується статутний капітал підприємства.

3. Конверсія акцій:

- а) це об'єднання кількох акцій в одну;
- б) це зменшення номінальної вартості акцій;
- в) передбачає обмін за встановленим співвідношенням однієї кількості акцій на іншу;

г) передбачає викуп акцій з метою їх анулювання;

г) передбачає обмін конверсійних облігацій на звичайні акції.

4. Двоступінчаста санація полягає ось у чому:

а) зменшенні статутного капіталу підприємства з подальшим його збільшенням;

б) зменшенні номінальної вартості статутного капіталу (акцій) або в безповоротній фінансовій допомозі власників;

в) збільшенні статутного капіталу збільшенням номінальної вартості акцій;

г) випуску облігацій з подальшим їх обміном на звичайні акції;

г) комбінації різних форм збільшення статутного капіталу.

5. Альтернативна санація передбачає:

а) альтернативний вибір фінансових джерел санації між власними та залученими;

б) комбінацію зменшення та збільшення статутного капіталу підприємства;

в) зменшення номінальної вартості статутного капіталу (акцій) або безповоротну фінансову допомогу власників;

г) випуск облігацій конверсійної позики;

г) трансформацію боргу у власність.

Змістовий модуль 2

Сучасні технології управління фінансами банку

Тема 9. Сучасний стан технологічних теорій в економічному і фінансовому управлінні

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Назвіть умови перетворення технології на самостійний економічний ресурс економічної системи.
2. Охарактеризуйте сучасний стан технологічних теорій в економічному та фінансовому управлінні.
3. Розкрийте етапи розвитку технологій управління економічними суб'єктами.
4. Надайте характеристику тенденцій технологізації управління фінансово-економічними процесами.
5. Розкрийте етапи еволюції смислового розвитку поняття "технологія".
6. Визначте особливості перетворення технології на самостійний ресурс постіндустріальної економіки.
7. Надайте характеристику еволюції технологій управління у зарубіжних компаніях.
8. Назвіть властивості технологій управління фінансами банку.
9. Розкрийте змістовність технологій бюджетування та фінансового контролінгу у банку й окресліть сферу їх застосування.
10. Розкрийте відмінності між комплексними та спеціальними технологіями управління фінансами банку.

Рекомендована література: основна [2; 3]; додаткова [20; 27].

Тестові завдання для самоперевірки

1. Концепція технології в організаційному середовищі з'явилася:
  - а) у 1900-х рр.;
  - б) у першій половині XIX ст.;
  - в) у 1905 р.;
  - г) у 1960-х рр.;
  - г') початок 2000-х рр.

2. Підґрунтя для формування технологічної економічної школи заклали:

- а) прибічники економічних шкіл;
- б) роботи П. Друкера;
- в) роботи англійських вчених;
- г) дослідження А. Сміта;
- ґ) представники теорії індустріального суспільства.

3. Завданням і предметом економічної технологічної теорії є:

- а) проведення санаційного аудиту;
- б) визначення впливу факторів виробництва, організації та контролю за ефективністю;
- в) розроблення санаційної концепції;
- г) пошук альтернатив розвитку;
- ґ) виявлення закономірностей функціонування організації та створення найбільш ефективних та економічних способів і процесів.

4. Технологія фінансового менеджменту спрямована на:

- а) комплексне бачення та причинно-наслідковий аналіз фінансової кризи;
- б) оголошення фінансової установи банкрутом;
- в) орієнтацію на отримання прибутку з одночасним забезпеченням фінансової стійкості економічних суб'єктів;
- г) різні підсистеми фінансового менеджменту та контроль їх ефективності;
- ґ) пошук альтернатив розвитку.

5. Процесно-орієнтоване управління набуває статусу:

- а) протиставлення фінансово-орієнтованому управлінню;
- б) такого, що налічує значну кількість їх видів;
- в) залежно від ступеня централізації, порядку виконання операцій та процедур;
- г) такого, що має досить умовний характер;
- ґ) доповнення нефінансовими складовими: відносинами з клієнтами, бізнес-процесами, персоналом.

6. Сучасний арсенал технологій управління налічує:

- а) значну кількість їх видів залежно від ступеня централізації, порядку виконання операцій та процедур, ступеня розподілу праці, об'єктної, предметної, функціональної спрямованості, рівня автоматизації, структуризації об'єкта управління, рівня управління;

б) централізацію, предметну, функціональну спрямованості;

в) конкретну кількість їх видів залежно від ступеня централізації, порядку виконання операцій та процедур, ступеня розподілу праці, об'єктної, предметної, рівня управління;

г) незначну кількість операцій та процедур, ступеня розподілу праці, об'єктної, предметної, функціональної спрямованості, рівня автоматизації, структуризації об'єкта управління, рівня управління;

ґ) окремі види залежно від ступеня централізації, порядку виконання операцій та процедур, ступеня розподілу праці, об'єктної, предметної, функціональної спрямованості, рівня автоматизації.

7. Для розуміння поняття "технологія управління фінансами банку" необхідним є:

а) виключення визначень технології управління як вихідної категорії, а також виокремлення її ключових ознак;

б) систематизація визначень технології управління як недостатньої категорії, а також виокремлення її окремих ознак;

в) визначення технології управління та виділення її ключових ознак;

г) систематизація визначень технології управління як вихідної категорії, а також виокремлення її ключових ознак;

ґ) технології управління з виокремленням її ключових ознак.

8. Контент-аналіз є методикою:

а) корегування текстів і текстових масивів за допомогою кількісного аналізу з метою подальшої змістовної інтерпретації виявлених числово-логічних закономірностей між частинами тексту;

б) дослідження текстів і текстових масивів за допомогою кількісного аналізу з метою подальшої змістовної інтерпретації виявлених числово-логічних закономірностей між частинами тексту;

в) перекладання текстів і текстових масивів за допомогою кількісного аналізу з метою подальшої змістовної інтерпретації виявлених числово-логічних закономірностей між частинами тексту;

г) уточнення текстів і текстових масивів за допомогою кількісного аналізу з метою подальшої змістовної інтерпретації виявлених числово-логічних закономірностей між частинами тексту;

ґ) дослідження текстів і текстових масивів за допомогою кількісного аналізу з метою подальшої трансформації виявлених числово-логічних закономірностей між частинами тексту.

9. Процедура контент-аналізу передбачає такі етапи:

- а) з'ясування сутності проблеми;
- б) формування вибірки визначень;
- в) підрахунок кількості згадувань;
- г) інтерпретація результатів відносно встановленої мети;
- ґ) комплексне поєднання і послідовності всіх етапів.

10. Банк як фінансова установа використовує відповідні до його цілей та особливостей функціонування технології:

- а) методів управління;
- б) відповідних інструментів;
- в) комплексу загальних функцій;
- г) управління фінансами;
- ґ) адаптації фінансової діяльності.

11. За стадіями життєвого циклу банку класифікують технології управління фінансами банку:

- а) технології, що застосовують на стадії створення;
- б) технології, що застосовують на стадії зростання;
- в) технології, що застосовують на стадії зрілості;
- г) технології, що застосовують на стадії спаду та всі наведені;
- ґ) технології, що застосовують на стадії ліквідації.

Тема 10. Теоретичні основи та генезис фінансового менеджменту банку

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Опишіть етапи генезису фінансового менеджменту банку.
2. Охарактеризуйте сучасний етап розвитку фінансового менеджменту (90-ті рр. ХХ ст. – сучасність).
3. Розкрийте змістовність об'єктів управління фінансами банку.
4. Систематизуйте та розкрийте змістовність інструментарію фінансового менеджменту банку.
5. Визначте тенденції у застосуванні інноваційних технологій управління фінансами банку.
6. Обґрунтуйте функції фінансового менеджменту банку як керівної системи та як спеціальної галузі управління.
7. Назвіть види технологій управління фінансами банку.

8. Охарактеризуйте властивості технологій управління фінансами банку.

9. Узагальніть основні підходи до управління фінансами банку.

10. Поясніть змістовність технологічного підходу в фінансовому менеджменті банку.

11. Надайте характеристику принципів технологічного підходу в фінансовому менеджменті банку.

Рекомендована література: основна [2; 3]; додаткова [20; 27].

Тестові завдання для самоперевірки

1. У загальному сенсі фінансовий менеджмент є:

а) наукою про закони та закономірності;

б) наукою про закони та закономірності, принципи та правила, категорії і терміни ефективного управління відносинами, пов'язаними з формуванням, розподілом, використанням коштів державою, муніципалітетами, підприємствами, організаціями, спрямованого на досягнення поставлених цілей;

в) з чотирьох позицій: як науку, як форму підприємницької діяльності, як систему управління підприємством, як стимулювання;

г) те саме, що й реструктуризація;

ґ) як форма підприємницької діяльності він є видом самостійної діяльності, яку виконують професійні фінансові менеджери та фінансові інститути.

2. Фінансовий менеджмент банку розглядають у трьох аспектах:

а) як напрям діяльності або форма підприємництва;

б) як орган управління;

в) як науковий напрям;

г) як поєднання перших трьох;

ґ) як перші два та як орган реструктуризації діяльності.

3. Фінансовий менеджмент банку необхідно розглядати:

а) з урахуванням особливостей банківської діяльності;

б) зі створенням специфічного продукту – платіжних засобів – і організацією системи управління всіма функціями грошей;

в) з урахуванням особливостей банківської діяльності, пов'язаної як зі структурою формування ресурсної бази;

г) комплексно всі варіанти;

г) в максимізації добробуту власників і персоналу банку в поточному та майбутньому періодах.

4. Етап систематизації і розвитку концептуальних основ фінансового менеджменту поданий дослідниками:

а) Дж. Уїльямс, М. Гордон, Ф. Найт;

б) Дж. Уїльямс, Ф. Модильяні, М. Міллер, І. Фішер, Г. Марковіц, Дж. Лінтне;

в) Р. Каплан, Д. Нортон, Л. Мейсел, Д. Хан, К. Адамс, П. Робертс, К. Балтроп, К. Дитц, Д. Карлсон, Т. Кох, Д. МакНотон, С. Мак Доналд, П. Роуз, Дж. Синкі, М. Чоудрі;

г) другий та третій варіант;

г) Т. Коупленд, Дж. Уенстон, Ф. Блек, М. Шоулз, Р. Мертон, У. Шарп, Дж. Лінтнер, Дж. Ван Хорн, Ю. Брихэм, Л. Гапенські, Е. Альтман, Р. Хіггінс.

5. У сучасних умовах реалізації завдань фінансового менеджменту банку явну перевагу в досягненні стратегічних цілей відіграє наявність:

а) збалансовану систему показників діяльності;

б) зміцнення позиції в динамічному бізнес-середовищі;

в) формалізованого інструментарію для управління реалізацією стратегії;

г) сприяння зростанню діяльності;

г) досягнення успіху в сучасному банківському бізнесі.

6. Сутність бенчмаркінгу полягає у тому, що це:

а) методика вивчення, порівняльного аналізу та впровадження кращих способів ведення бізнесу в банківській сфері;

б) методика здійснення та реалізації ліквідаційних процедур;

в) методика вивчення, порівняльного аналізу результатів діяльності банків в банківській сфері;

г) методика вивчення, порівняльного аналізу та впровадження кращих способів ведення бізнесу в банківській сфері та неплатоспроможних підприємств;

г) впровадження кращих способів ведення бізнесу в банківській сфері.

7. Система фінансового менеджменту банку є:

а) системою, що включає процеси розроблення і реалізації рішень;

б) багатограним, складним, багатофункціональним об'єднанням підсистем, що сукупно утворюють єдине угруповання, функціонування

якого підпорядковується єдиним цілям, у процесі взаємодії забезпечуючи існування та розвиток системи вищого порядку;

в) комплексною системою, що включає процеси розроблення і реалізації рішень, що спрямована на досягнення оптимального співвідношення між максимізацією ринкової вартості бізнесу;

г) комплексною системою, що містить деталізує за рівнями суб'єкта управління;

г) складним, багатофункціональним об'єднанням підсистем, що враховує окремі організаційні моменти управління.

8. На вищому рівні управління передбачено рішення:

а) визначення напрямів;

б) рішення поточного управління;

в) комплексні;

г) початкові;

г) стратегічні.

9. На рівні філії або відділення банку здійснюють управління на:

а) забезпечення фінансової стійкості банку;

б) оперативному рівні управління;

в) визначення секторів фінансового ринку;

г) вимоги кредиторів, не забезпечені заставою;

г) зобов'язання перед працівниками підприємства-банкрута.

10. Прогнозування – функція фінансового менеджменту банку як керівної системи містить таку змістовність:

а) передбачає узгодженість дій усіх ланок системи фінансового управління банку на основі проведення нарад, зустрічей, роботи координаційних комітетів;

б) передбачає вплив на об'єкт управління, за допомогою якого досягається стійкість фінансової системи у випадку виникнення відхилення від заданих параметрів;

в) створення підрозділів фінансової служби, визначення їх повноважень, установлення вертикальних і горизонтальних зв'язків, координація дій;

г) є різновидом функції планування, яка полягає в обґрунтуванні гіпотези про ймовірний стан фінансової діяльності в банку та відповідні показники, які характеризують цей стан;

г) обґрунтування фінансових рішень на перспективу, вибір їх альтернативних варіантів; розроблення та реалізація системи поточних

фінансових планів та оперативних бюджетів за основними напрямками фінансової діяльності, структурними підрозділами та банком у цілому.

Тема 11. Фінансовий інжиніринг як інноваційна технологія фінансового менеджменту банку

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Опишіть основні завдання фінансового інжинірингу.
2. Назвіть та охарактеризуйте напрями застосування фінансового інжинірингу.
3. Розкрийте перелік і змістовність етапів фінансового інжинірингу в банку.
4. Охарактеризуйте принципи фінансового інжинірингу в банку.
5. Надайте характеристику еволюції теорії інновацій у контексті застосування фінансового інжинірингу.
6. Надайте визначення фінансових інновацій як засобів фінансового інжинірингу.
7. Назвіть класифікаційні ознаки фінансових інновацій у банку.
8. Розкрийте сутність продуктових, технологічних, процесних, організаційних фінансових інновацій у банку.
9. Охарактеризуйте сучасні інноваційні тренди у бізнес-процесах банку.
10. Назвіть переваги продуктових депозитних інновацій банку.

Рекомендована література: основна [2; 3]; додаткова [27].

Тестові завдання для самоперевірки

1. Фінансовий інжиніринг – це:
  - а) допомога на етапі практичного використання нових фінансових продуктів;
  - б) процес створення і практичного використання нових фінансових продуктів;
  - в) інженерний захід щодо практичного використання нових фінансових продуктів;
  - г) те саме, що й реструктуризація;
  - г') система заходів фінансового характеру.

2. Напрямами впровадження фінансового інжинірингу є:
- а) рефінансування дебіторської заборгованості;
  - б) призначення тимчасової адміністрації;
  - в) ринок деривативів, фондовий ринок, корпоративні фінанси, банківська діяльність;
  - г) реструктуризацію заборгованості на фондовому ринку;
  - ґ) технічне переобладнання виробництва.
3. Роль фінансового інжинірингу на ринку похідних фінансових інструментів зводиться до виконання таких функцій:
- а) проведення санаційного аудиту;
  - б) організація реалізації проєкту санації;
  - в) розроблення санаційної концепції;
  - г) пошук альтернатив розвитку;
  - ґ) перерозподіл ризиків для максимізації прибутку.
4. Певні групи похідних фінансових інструментів, спрямовані на вирішення конкретних завдань:
- а) отримання додаткових прибутків;
  - б) оголошення підприємства банкрутом;
  - в) формування санаційної стратегії;
  - г) рішення арбітражного суду про проведення санації;
  - ґ) проєктування нових фінансових інструментів.
5. У цілому похідні фінансові інструменти призначені для:
- а) виявлення кредиторів боржника;
  - б) пошук необхідного контрагента;
  - в) визначення загроз;
  - г) уникнення різноманітних ризиків;
  - ґ) класифікації ризиків.
6. Завершальний етап фінансового інжинірингу у банку:
- а) містить діяльність з визначення цільових орієнтирів інноваційної діяльності банку; збирання, оброблення та аналізу ринкової інформації;
  - б) містить генерування та систематизацію ідей; оцінювання ризиків; вибору однієї або кількох фінансових інновацій;
  - в) полягає в продажі фінансової інновації клієнтам банку; супроводженні фінансової інновації та її ринковій підтримці; оцінюванні результатів упровадження фінансової інновації;
  - г) передбачає розроблення концепції обраної фінансової інновації; підготовку технічного завдання, програмного та маркетингового

забезпечення; власне розроблення фінансової інновації; імплементацію фінансової інновації у діяльність банку;

г) передбачає імплементацію фінансової інновації у діяльність банку.

7. Діяльність з фінансового інжинірингу в банку повинна відповідати принципу економічної доцільності, а саме:

а) фінансові інновації, які є інструментами фінансового інжинірингу, повинні відповідати критеріям інноваційності та втілювати найсуттєвіші досягнення вітчизняного та зарубіжного досвіду;

б) розроблена заздалегідь технологія конструювання та реалізації фінансових інновацій у банку сприятиме економії часових, фінансових і людських витрат;

в) вибір фінансової інновації повинен бути ретельно обґрунтований з точки зору економічної ефективності та впливу на різні аспекти діяльності банку;

г) впровадження фінансової інновації у банківську практику повинно спрямовуватись на досягнення сукупності завдань фінансового менеджменту (забезпечення ліквідності, мінімізація ризиків, підвищення прибутковості, нарощування фінансової стійкості);

г) не містить правильного варіанта відповіді.

8. Вперше термін "інновація" використаний:

а) Г. Менш;

б) П. Друкер;

в) К. Фримен;

г) Р. Хайєк;

г) Й. Шумпетер.

9. Залежно від темпів упровадження рівномірні інновації - це:

а) складні фінансові інновації, реалізація яких здійснюється повільно;

б) фінансові інновації, які одночасно з'являються на різних сегментах ринку;

в) фінансові інновації, розвиток яких є нерівномірним, що викликано нестабільністю попиту на них;

г) фінансові інновації із коротким часовим періодом між упровадженням та отриманням ефекту від їх дії;

г) усі відповіді правильні.

10. Гейміфікація – інновація у бізнес-процесах – це:

а) розподіл відповідальності за розвиток бізнесу корпоративного клієнта між банком і підприємством; їхня творча спільна робота зі створення взаємних цінностей;

б) об'єднання всіх інновацій, що орієнтовані на клієнтів, у єдиний бізнес-процес на основі систем нового покоління;

в) використання великого масиву даних про клієнтів банку задля покращення клієнтського сервісу та формування правильного іміджу серед клієнтів;

г) використання певних елементів (ігрових практик і механізмів) для залучення нових клієнтів, їх навчання та мотивації;

ґ) правильна відповідь відсутня.

Тема 12. Вибір спеціальних технологій управління фінансами банку

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Назвіть показники ефективності здійснення основних банківських операцій.

2. Опишіть методику застосування кореляційного та факторного аналізу для виділення найбільш значущих показників ефективності здійснення основних банківських операцій.

3. Назвіть етапи та змістовність процесу побудови комплексного показника ефективності здійснення основних банківських операцій.

4. Розкрийте змістовність процедури побудови інтервальних шкал для визначення рівнів ефективності здійснення основних банківських операцій.

5. Розкрийте змістовність спеціальних технологій управління фінансами банку.

6. Надайте характеристику моделей життєвого циклу організації.

7. Назвіть критерії визначення стадії життєвого циклу банку.

8. Обґрунтуйте доцільність урахування стадії життєвого циклу банку для вибору спеціальних технологій управління фінансами.

9. Розкрийте змістовність методичних засад вибору спеціальних технологій управління фінансами банку.

10. Опишіть закономірності стадій життєвого циклу банків з точки зору управління фінансами.

Рекомендована література: основна [2; 3]; додаткова [20].

Тестові завдання для самоперевірки

1. Вибір спеціальних технологій управління фінансами банку слід проводити за:

- а) показниками адекватності здійснення кредитних операцій;
- б) показниками задоволення вимог кредиторів та виконання зобов'язань;
- в) показниками ефективності здійснення кредитних та інвестиційних операцій банку;
- г) показниками ефективності здійснення основних банківських операцій;
- г) залежить від конкретної ситуації і виду вирішуваних завдань.

2. Показниками ефективності здійснення основних банківських операцій передбачать вибір:

- а) кредитних, із залучення коштів (на депозити, з міжбанківського ринку, за допомогою цінних паперів власного боргу);
- б) портфельного інвестування у фондові інструменти;
- в) валютних операцій банків;
- г) розрахунково-касового обслуговування;
- г) усі варіанти відповідей.

3. Показники розраховують за:

- а) офіційними формами та інструктивними рекомендаціями;
- б) формами організації проекту фінансування;
- в) офіційними формами фінансової звітності банків;
- г) неофіційними формами забезпечення стратегічного розвитку;
- г) кредитним меморандумом банку.

4. З метою скорочення інформаційного простору, для уникнення дублювання показників і виокремлення найбільш значущих доцільно застосувати:

- а) кореляційний та багатовимірний факторний аналіз;
- б) кореляційний аналіз;
- в) багатовимірний факторний аналіз;

- г) кількісний та якісний аналіз;
- г) тільки якісний аналіз показників.

5. Кореляційний аналіз передбачає розрахунок:

- а) коефіцієнта непарної кореляції;
- б) коефіцієнта значущості парної кореляції;
- в) коефіцієнта конкордації;
- г) коефіцієнта парної кореляції;
- г) коефіцієнта подвійної кореляції.

6. Застосування факторного аналізу доцільно для:

- а) виявлення структури взаємозв'язків між змінними;
- б) для редукції даних;
- в) як спосіб скорочення їх кількості та визначення оптимального значення;
- г) як спосіб виявлення впливу та сили взаємозв'язків між змінними, так і як чинник скорочення їх кількості, тобто редукції даних;
- г) як спосіб виявлення структури взаємозв'язків між змінними, так і як спосіб скорочення їх кількості, тобто редукції даних.

7. Формування спеціальних технологій управління фінансами банку здійснюється, насамперед, за операціями:

- а) ефективність здійснення яких є високою;
- б) ефективність здійснення яких є низькою;
- в) ефективність здійснення яких є середньою;
- г) ефективність здійснення яких є визначеною;
- г) ефективність здійснення яких є перспективно.

8. Метод таксономії застосовують:

- а) з метою отримання комплексного показника;
- б) з метою узгодження інтегрального показника;
- в) з метою переструктурування складових інтегрального показника;
- г) з метою отримання значень часткових показників;
- г) з метою отримання інтегрального показника.

9. Пріоритетну спеціальну технологію управління фінансами обирається для банківських операцій, які:

- а) потребують зниження ефективності відповідно до інтервалів значень інтегральних показників (високий, середній, низький);
- б) потребують підвищення ефективності відповідно до інтервалів значень інтегральних показників (надвисокий, середній, наднизький);

в) потребують підвищення ефективності відповідно до інтервалів значень інтегральних показників (високий, середній, низький);

г) потребують оптимізації відповідно до інтервалів значень інтегральних показників (високий, середній, низький, достатній);

г) не потребують підвищення ефективності відповідно до інтервалів значень інтегральних показників (високий, середній, низький).

10. Усі складові відтворення фінансових ресурсів банків, які перебувають на стадії створення, потребують:

а) розвитку та покращення результативності;

б) аналізу та розвитку;

в) утримання та оптимізації результативності;

г) обмеження та оптимізації результативності;

г) часткового розвитку та покращення результативності.

Тема 13. Визначення готовності банку до запровадження комплексних технологій управління фінансами

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Надайте визначення поняттю "зрілість системи фінансового менеджменту банку".

2. Назвіть параметри, які використовують для оцінювання організаційної зрілості.

3. Розкрийте складові зрілості системи фінансового менеджменту банку.

4. Охарактеризуйте моделі оцінювання організаційної зрілості.

5. Надайте характеристику рівнів зрілості системи фінансового менеджменту банку.

6. Опишіть методи, що використовують для визначення рівня зрілості системи фінансового менеджменту банку.

7. Назвіть переваги та недоліки методу експертних оцінок і сферу його використання.

Рекомендована література: основна [2; 3]; додаткова [20; 27].

Тестові завдання для самоперевірки

1. Рівень зрілості системи фінансового менеджменту банку визначають:

- а) складом показників відтворення фінансових ресурсів банку;
- б) ефективністю використання кредитних ресурсів банку за основним переліком банківськими операціями;
- в) сукупністю усіх заходів, які здатні привести банк до фінансового оздоровлення;
- г) ефективністю відтворення фінансових ресурсів банку за основними банківськими операціями;
- г') рівнем відтворення фінансових ресурсів банку за всіма банківськими операціями.

2. Основним принципом побудови концепцій оцінювання організаційної зрілості є:

- а) повернення від нижчого рівня зрілості до вищого;
- б) перехід від вищого рівня зрілості до нижнього;
- в) дублювання вищого рівня зрілості;
- г) перехід від нижчого рівня зрілості до вищого;
- г') технічне переобладнання системи.

3. У більшості моделей оцінювання організаційної зрілості використана:

- а) система оцінювання першого рівня;
- б) дворівнева система оцінювання;
- в) трирівнева система оцінювання;
- г) чотирирівнева система оцінювання;
- г') п'ятирівнева система оцінювання.

4. Перший рівень оцінювання організаційної зрілості є початковим, коли:

- а) діяльність організації заснована на суспільному досвіді, відсутня принципово регламентована послідовність виконання процесів;
- б) діяльність організації заснована на теоретичних знаннях співробітників, є регламентована послідовність виконання процесів;
- в) діяльність організації заснована на особистому досвіді співробітників, відсутня регламентована послідовність виконання процесів;
- г) діяльність організації заснована на досвіді співробітників, присутня чітка послідовність виконання процесів;

г) діяльність організації заснована на досвіді керівників, відсутня регламентована послідовність виконання процесів.

5. Другий рівень оцінювання організаційної зрілості є:

а) базовим рівнем, який передбачає введення первинних стандартів виконання процесів, розроблене їх вибіркоче виокремлення та класифікація;

б) ключовим рівнем, який передбачає введення первинних стандартів виконання процесів, відсутнє їх вибіркоче виокремлення та класифікація;

в) принциповим рівнем, який не передбачає введення первинних стандартів виконання процесів, розроблене їх вибіркоче виокремлення та класифікація;

г) базовим рівнем, який не передбачає введення первинних стандартів виконання процесів, не розроблене їх вибіркоче виокремлення та класифікація;

г) наступним рівнем, який передбачає заборону первинних стандартів виконання процесів, розроблене їх вибіркоче виокремлення та класифікація.

6. Третій рівень оцінювання організаційної зрілості – це:

а) рівень стабільності, коли виокремлені всі бізнес-процеси організації, упроваджено стандартизацію, жорстку політику поведінки співробітників;

б) рівень достатку, коли не виокремлені всі бізнес-процеси організації, упроваджено обмеження, узвичаєно нормативну політику поведінки співробітників;

в) рівень розвитку, коли обмежені всі бізнес-процеси організації, упроваджено стандартизацію, відсутня єдина задокументована політика поведінки співробітників;

г) рівень розвитку, коли виокремлені всі бізнес-процеси організації, упроваджено стандартизацію, узвичаєно єдину задокументовану політику поведінки співробітників;

г) рівень розвитку, коли відсутні всі бізнес-процеси організації, упроваджено стандартизацію, притаманна єдина вільна політика поведінки співробітників.

7. Четвертий рівень оцінювання організаційної зрілості – це:

а) рівень систематизації, на ньому не введено систему оцінювання ефективності бізнес-процесів, яка синхронізована з їх описом;

б) рівень структуризації, на ньому введено систему оцінювання ефективності бізнес-процесів, яка синхронізована з їх описом;

в) рівень оптимізації, на ньому частково введено систему оцінювання ефективності бізнес-процесів, яка не синхронізована з їх описом;

г) рівень структуризації, на ньому не введено систему оцінювання ефективності бізнес-процесів, яка не синхронізована з їх описом;

ґ) рівень деталізації, коли введено чітку систему оцінювання ефективності бізнес-процесів, яка сильно синхронізована з їх описом.

8. П'ятий рівень оцінювання організаційної зрілості є:

а) найвищим рівнем зрілості є рівень систематизації, який характеризується високою формалізацією управління та передбачає його безперервне вдосконалення;

б) найвищим рівнем зрілості є рівень систематизації, який характеризується високою формалізацією управління та передбачає його часткове вдосконалення;

в) передостаннім рівнем зрілості є рівень систематизації, який характеризується високою формалізацією управління та передбачає його конкретне вдосконалення;

г) завершальним рівнем зрілості є рівень систематизації, який характеризується високою формалізацією управління та не передбачає його безперервного вдосконалення;

ґ) найвищим рівнем зрілості є рівень деталізації, який характеризується високою формалізацією управління та передбачає його безперервне вдосконалення.

9. Методика оцінювання зрілості організації реалізується за такими напрямками:

а) людський капітал, ресурси, системи;

б) людський потенціал, час, технології;

в) людський ресурс, інформація, капітал;

г) фінансовий потенціал, технології, системи;

ґ) людський потенціал, інформація, системи.

10. Розмежування значень загального інтегрального показника ефективності відтворення фінансових ресурсів банку на п'ять рівнів за правилом:

а) "чотирьох основ";

б) "трьох сигм";

в) "двох китів";

- г) "трьох котів";
- г) "трьох дигм".

Тема 14. Збалансована система показників як комплексна технологія управління фінансами банку

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Надайте визначення збалансованої системи показників.
2. Назвіть підсистеми збалансованої системи показників і розкрийте їх змістовність.
3. Розкрийте змістовність концепції балансу в збалансованій системі показників.
4. Охарактеризуйте напрями використання збалансованої системи показників.
5. Назвіть переваги класичного варіанта збалансованої системи показників порівняно з її модифікаціями.
6. Поясніть обмеження застосування збалансованої системи показників.
7. Визначте процедуру формування складу збалансованої системи показників банку.
8. Розкрийте методика розподілу відстрочених і випереджальних показників у збалансованій системі показників банку.
9. Охарактеризуйте методи визначення причинно-наслідкових зв'язків у збалансованій системі показників банку.
10. Виокремте основні етапи оцінювання діяльності банку та розроблення його стратегії на основі збалансованої системи показників.
11. Розкрийте сферу використання збалансованої системи показників як комплексної технології управління фінансами банку.

Рекомендована література: основна [2; 3]; додаткова [20; 27].

Тестові завдання для самоперевірки

1. Збалансовану систему показників (ЗСП) запропонували:
  - а) П. Кросбі і Р. Каплан;
  - б) М. Роузмен і П. Кросбі;
  - в) Д. Нортон і Р. Каплан;

- г) М. Роузмен і Т. Брюн;
- г) М. Ролофф і М. Хаммер.

2. Автори ЗСП для оцінювання ефективності діяльності підприємства запропонували:

- а) поєднати якісні та кількісні аспекти у фінансових і нефінансових показниках діяльності;
- б) поєднати монетарні та немонетарні аспекти у фінансових і нефінансових показниках діяльності;
- в) роз'єднати монетарні та немонетарні аспекти у фінансових і нефінансових показниках діяльності;
- г) систематизувати монетарні та немонетарні аспекти у фінансових і нефінансових показниках розвитку;
- г) поєднати немонетарні та ключові аспекти у фінансових і ресурсних показниках діяльності.

3. Збалансована система показників (ЗСП) є:

- а) чітко визначеною;
- б) системною;
- в) трифакторною;
- г) багатофункціональною;
- г) деталізованою.

4. У банківській сфері ЗСП використовують як:

- а) інструмент оцінювання ефективності банківських інновацій;
- б) управління капіталізацією банку та банківськими ризиками, контролінгу банківської діяльності;
- в) забезпечення виконання фінансової стратегії банку;
- г) метод ефективного управління ресурсним потенціалом банківських установ;
- г) усі, а також як оцінювання вартості й ефективності діяльності банківської установи.

5. На першому етапі ЗСП:

- а) формується перелік якісних показників для кожної з підсистем;
- б) робиться вибір показників для першої підсистеми;
- в) деталізується склад трьох показників для двох підсистем;
- г) формується склад показників для кожної з підсистем;
- г) робиться запит на формування складу показників для кожної з підсистем.

6. На другому етапі ЗСП здійснюється:

а) відбір показників за критерієм відсутності мультиколінеарності в межах кожної з підсистем;

б) відбір показників за критерієм мультиколінеарності в межах кожної з підсистем;

в) запит на відбір показників за критерієм відсутності мультиколінеарності в межах кожної з підсистем;

г) відбір показників за критерієм відсутності невизначеності в межах кожної з підсистем;

ґ) запит на відбір показників за критерієм відсутності невизначеності в межах кожної з підсистем.

7. Стадії життєвого циклу в такій послідовності:

а) створення, інтенсивне зростання, екстенсивне зростання, зрілість, спад;

б) створення, екстенсивне зростання, інтенсивне зростання, зрілість, спад;

в) екстенсивне зростання, інтенсивне зростання, зрілість, спад, створення;

г) зрілість, створення, екстенсивне зростання, інтенсивне зростання, спад;

ґ) створення, екстенсивне зростання, зрілість, інтенсивне зростання, спад.

8. Основна фінансова мета банку на стадії екстенсивного зростання:

а) підвищення рівня фінансової активності у напрямі залучення та розміщення ресурсів;

б) підвищення рівня ділової активності у напрямі витрачання ресурсів;

в) підвищення рівня ділової активності у напрямі залучення та розміщення ресурсів;

г) зниження рівня ділової активності у напрямі залучення та розміщення ресурсів;

ґ) зниження рівня фінансової активності у напрямі залучення та розміщення ресурсів.

9. Фінансовим пріоритетом на стадії інтенсивного зростання є:

а) підвищення фінансової результативності, у тому числі забезпечення випереджальних темпів зростання прибутку над активами;

б) підвищення фінансової результативності, у тому числі забезпечення випереджальних темпів зростання активів над прибутком;

в) зменшення витрат, пов'язаних з підвищенням фінансової результативності, у тому числі забезпечення випереджальних темпів зростання прибутку над активами;

г) підвищення фінансової витратності, у тому числі попередження випереджальних темпів зростання прибутку над активами;

ґ) зниження фінансової результативності, у тому числі забезпечення зниження темпів зростання прибутку над активами.

10. На стадії зрілості у фінансовому аспекті важливим є:

а) забезпечення певного рівня надійності, балансу прибутковості та рівня ліквідності зі збереженням кредитної активності;

б) передбачення надійності, балансу прибутковості та ліквідності зі збереженням активності працівників;

в) забезпечення надійності, балансу прибутковості та ліквідності з обмеженням кредитної активності;

г) забезпечення надійності, балансу прибутковості та ліквідності зі збереженням фінансової активності;

ґ) забезпечення надійності, балансу прибутковості та ліквідності зі збереженням кредитної активності.

Тема 15. Реалізація технології бенчмаркінгу в банку

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Надайте визначення бенчмаркінгу; окресліть сфери його використання.

2. Охарактеризуйте діагностичний, процесний, галузевий, мережевий бенчмаркінг.

3. Розкрийте особливості банківського бенчмаркінгу як комплексної технології управління фінансами.

4. Назвіть послідовність впровадження і застосування технології бенчмаркінгу в банку.

5. Охарактеризуйте методи визначення банку еталона в процесі бенчмаркінгу.

6. Поясніть сферу застосування методу оболонкового аналізу даних DEA у банківському бенчмаркінгу.

7. Поясніть, як здійснюється в процесі бенчмаркінгу моніторинг результативності управління фінансами, клієнтської базою, бізнес-процесами та персоналом у банку.

8. Опишіть процедуру встановлення стратегічних орієнтирів розвитку банку на основі бенчмаркінгу.

Рекомендована література: основна [2; 3]; додаткова [20; 27].

Тестові завдання для самоперевірки

1. З метою реалізації функцій планування, аналізу, контролю в системі фінансового менеджменту доцільним є використання технології бенчмаркінгу, який:

а) прогнозує процес порівняння ефективності діяльності одних банків з показниками інших, більш успішних;

б) забезпечує процес прогнозування ефективності діяльності одних банків з показниками інших, більш успішних;

в) попереджає процес порівняння ефективності діяльності одних банків з показниками інших, більш успішних;

г) забезпечує процес порівняння ефективності діяльності одних банків з показниками інших, більш успішних;

ґ) забезпечує процес порівняння ефективності діяльності одних банків з показниками інших, менш успішних.

2. Можна виокремити певні характеристики, які притаманні бенчмаркінгу:

а) це безперервний процес пошуку нових ідей;

б) метою бенчмаркінгу є поліпшення об'єкта порівняння або його основних показників;

в) існує необхідність вибору еталона для порівняння;

г) усі варіанти правильні;

ґ) правильні тільки перші два варіанти.

3. Реалізація бенчмаркінгу в банку передбачає певну послідовність дій:

а) пошук, спостереження, аналіз, планування, адаптація;

б) планування, спостереження, пошук, аналіз, адаптація;

в) планування, пошук, аналіз, адаптація, спостереження;

г) планування, пошук, спостереження, аналіз, адаптація;

ґ) пошук, планування, спостереження, аналіз, адаптація.

4. Діагностичний бенчмаркінг – це:

а) полягає у порівнянні бізнес-процесів організації з аналогічними процесами світових лідерів;

б) зіставлення показників ефективності організацій з еталонними характеристиками з метою формування інформації про якість управління;

в) передбачає оцінювання стану галузі економіки в цілому;

г) надає порівняльне оцінювання інфраструктурних складових економіки різних країн;

ґ) проведення внутрішнього дослідження.

5. Процесний бенчмаркінг:

а) полягає у порівнянні бізнес-процесів організації з аналогічними процесами світових лідерів;

б) зіставлення показників ефективності організацій з еталонними характеристиками з метою формування інформації про якість управління;

в) передбачає оцінювання стану галузі економіки в цілому;

г) надає порівняльну оцінку інфраструктурних складових економіки різних країн;

ґ) проведення внутрішнього дослідження.

6. Галузевий бенчмаркінг:

а) полягає у порівнянні бізнес-процесів організації з аналогічними процесами світових лідерів;

б) зіставлення показників ефективності організацій з еталонними характеристиками з метою формування інформації про якість управління;

в) передбачає оцінювання стану галузі економіки в цілому;

г) надає порівняльну оцінку інфраструктурних складових економіки різних країн;

ґ) проведення внутрішнього дослідження.

7. Мережевий бенчмаркінг:

а) полягає у порівнянні бізнес-процесів організації з аналогічними процесами світових лідерів;

б) зіставлення показників ефективності організацій з еталонними характеристиками з метою формування інформації про якість управління;

в) передбачає оцінювання стану галузі економіки в цілому;
г) надає порівняльну оцінку інфраструктурних складових економіки різних країн;

г) проведення внутрішнього дослідження.

8. На відміну від інших методик, ключовим поняттям методу *DEA* (*Data Envelopment Analysis*) є:

- а) оперативність;
- б) ефективність;
- в) технологічність;
- г) забезпеченість;
- г) плановість.

9. Основою *DEA* (*Data Envelopment Analysis*), що дозволяє знайти оптимальне рішення серед множини допустимих є метод:

- а) нелінійного програмування;
- б) регресійного аналізу;
- в) лінійного програмування;
- г) факторного аналізу;
- г) регресійного рівняння.

10. Розрахунок та аналіз показників з найбільш щільними зв'язками між підсистемами ЗСП банку-еталона та банку-реципієнта:

- а) "Капітал", "Клієнти", "Бізнес-процеси", "Розвиток персоналу";
- б) "Фінанси", "Ресурси", "Бізнес-процеси", "Розвиток персоналу";
- в) "Фінанси", "Клієнти", "Система", "Розвиток персоналу";
- г) "Фінанси", "Клієнти", "Бізнес-процеси", "Розвиток персоналу";
- г) "Фінанси", "Ресурси", "Бізнес-процеси", "Активізація персоналу".

Тема 16. Застосування технології фінансового контролю в банку

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте основні концепції контролю в банку.
2. Надайте визначення фінансового контролю в банку.
3. Розкрийте сутність контролю та його необхідність для системи ухвалення фінансових рішень.

4. Надайте характеристику основних елементів системи фінансового контролінгу.

5. Розкрийте основні положення та принципи формування системи контролінгу банківської діяльності.

6. Назвіть критерії формування системи показників фінансового контролінгу за пріоритетними банківськими операціями.

7. Охарактеризуйте процес формування системи показників фінансового контролінгу банківської діяльності.

8. Поясніть важливість аналізу відхилень у системі фінансового контролінгу; назвіть їх види.

9. Окресліть параметри, за якими проводять аналіз відхилень.

10. Які напрями реагування виробляються в системі моніторингу відхилень залежно від їх величини?

Рекомендована література: основна [2; 3]; додаткова [20; 27].

Тестові завдання для самоперевірки

1. Фінансовий контролінг у банку – це:

а) вид контролінгу, який забезпечує підтримку фінансових управлінських рішень стосовно підвищення ефективності основних банківських операцій;

б) вид контролінгу, який забезпечує підтримку фінансових управлінських рішень стосовно фінансової результативності діяльності банку в цілому;

в) різновид контролінгу, який забезпечує підтримку фінансових управлінських рішень стосовно фінансової результативності діяльності банку в цілому;

г) підвид контролінгу, який забезпечує підтримку фінансових управлінських рішень стосовно фінансової результативності діяльності банку в цілому;

г') вид контролінгу, який забезпечує підтримку фінансових управлінських рішень стосовно підвищення ефективності основних банківських операцій та фінансової результативності діяльності банку в цілому.

2. На основі теоретичних узагальнень визначено, що до складу основних елементів фінансового контролінгу можна зарахувати такі:

а) інструменти й об'єкти;

б) функції;

- в) принципи;
- г) мета;
- г') усі, а також суб'єкти.

3. Важливою складовою фінансового контролінгу у банку є:

- а) прогнозування меж відхилень фактичних значень підконтрольних показників від рекомендованих або запланованих;
- б) систематизація параметрів меж відхилень фактичних значень підконтрольних показників від рекомендованих або запланованих;
- в) визначення меж відхилень прогнозованих значень підконтрольних показників від уявних;
- г) визначення меж відхилень фактичних значень підконтрольних показників від рекомендованих або запланованих;
- г') забезпечення параметрів меж відхилень фактичних значень підконтрольних показників від рекомендованих або запланованих.

4. Завершальним етапом упровадження контролінгу в практичну діяльність банку є:

- а) планування його ефективності;
- б) оцінювання його ефективності;
- в) прогнозування його ефективності;
- г) оптимізація його ефективності;
- г') впровадження його ефективності.

5. Для кожної стадії життєвого циклу банку слід установити межі:

- а) низьких, допустимих і доцільних відхилень показників;
- б) низьких, часткових і критичних відхилень показників;
- в) низьких, допустимих і критичних відхилень показників;
- г) високих, допустимих і критичних відхилень показників;
- г') відсутні обмеження.

6. Аналіз відхилень та аналіз планових і фактичних даних вимагають наявності:

- а) процедур;
- б) ліквідаційних процедур;
- в) угод змін;
- г) результатів аналізу;
- г') зворотного зв'язку.

7. Відхилення – це сигнали про:

а) доцільність планування заходів зі здійснення діяльності банку на ринку;

б) доцільність прогнозування заходів зі здійснення діяльності банку на ринку;

в) необхідність планування заходів зі здійснення діяльності банку на ринку;

г) необхідність впровадження заходів зі здійснення діяльності банку на ринку;

ґ) доцільність оптимізації заходів зі здійснення діяльності банку на ринку.

8. Основними критеріями формування системи показників фінансового контролінгу, враховуючи пріоритетні банківські операції, є:

а) багатофункціональність, відповідність цільовим орієнтирам, відсутність тісного лінійного зв'язку між показниками, обмеженість кількості показників;

б) багатоаспектність, невідповідність цільовим орієнтирам, відсутність тісного лінійного зв'язку між показниками, обмеженість кількості показників;

в) багатофункціональність, відповідність цільовим орієнтирам, наявність тісного лінійного зв'язку між показниками, обмеженість кількості показників;

г) багатокритеріальність, відповідність критичним орієнтирам, відсутність тісного лінійного зв'язку між показниками, необмеженість кількості показників;

ґ) багатофункціональність, відповідність цільовим орієнтирам, відсутність тісного лінійного зв'язку між фінансовими результатами, обмеженість кількості показників.

9. У системі моніторингу відхилень виробляються напрями реагування залежно від їх величини:

а) "нічого не здійснювати";

б) "усунути відхилення";

в) "змінити планові показники";

г) "змінити планові показники";

ґ) перші три варіанти.

Рекомендована література

Основна

1. Боронос В. Г. Управління фінансовою санацією підприємств : навчальний посібник / В. Г. Боронос, І. Й. Плікус, І. М. Кобушко. – Суми : Вид-во СумДУ, 2010. – 437 с.
2. Бланк І. А. Антикризове фінансове управління підприємством / І. А. Бланк. – Київ : Єльга ; Ніка-Центр, 2006. – 672 с.
3. Забезпечення фінансової стабільності в умовах глобальних викликів [Електронний ресурс] : навчальний посібник / П. В. Проноза, І. М. Чмутова, М. М. Берест. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 203 с.
4. Проноза П. В. Патологічні кризові процеси в економіці України : монографія / П. В. Проноза. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2014. – 208 с.
5. Радзивілюк В. В. Судова процедура санації : навчальний посібник / В. В. Радзивілюк. – Київ : Атака, 2005. – 116 с.
6. Раєвнева О. В. Санаційна стратегія промислового підприємства: механізм формування та моделі реалізації : монографія / О. В. Раєвнева, М. М. Берест. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2012. – 344 с.
7. Терещенко О. О. Управління фінансовою санацією підприємств : підручник / О. О. Терещенко. – Київ : КНЕУ, 2006. – 552 с.
8. Управління фінансовою санацією підприємства : підручник / Т. А. Говорушко, І. В. Дем'яненко, К. В. Багацька [та ін.] ; за заг. ред. Т. А. Говорушко. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 400 с.

Додаткова

9. Барановський О. І. Сутність і різновиди фінансових криз / О. І. Барановський // Фінанси України. – 2009. – № 5. – С. 3–20.
10. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент : навчальний курс / І. А. Бланк. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : Єльга: Ніка-Центр, 2004. – 656 с.
11. Бураковський І. В. Глобальна фінансова криза: уроки для світу та України / І. В. Бураковський, О. Плотніков. – Харків : Фоліо, 2009. – 299 с.

12. Гайдуков С. В. Модель відновлення платоспроможності підприємств / С. В. Гайдуков. – Харків : Екограф, 2004. – 36 с.
13. Грищенко О. В. Класифікація кризових явищ в економіці та місце в них промислових криз / О. В. Грищенко, П. В. Проноза // Бізнес Інформ. – 2010. – № 12. – С. 49–53.
14. Кизим М. О. Аналіз причин економічної кризи в Україні / М. О. Кизим, О. В. Доровський, П. В. Проноза // Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції 27–28 травня 2010 року. – Харків : ФОП Александрова К. М. ; ВД "ІНЖЕК", 2010. – С. 72–76.
15. Колісник М. Фінанси. Стратегії, з якими перемагають / М. Колісник. – Київ : ВД "Максимум", 2006. – 332 с.
16. Контролінг як технологія управління фінансовими та нефінансовими структурами : монографія / О. М. Колодізєв, І. М. Чмутова, К. М. Азізова та ін. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 348 с.
17. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л. О. Лігоненко. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 580 с.
18. Механізми і моделі управління кризовими ситуаціями : монографія / під ред. Т. С. Клебанової. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 200 с.
19. Пономаренко В. С. Механізм санаційного управління підприємством: засади формування та моделі реалізації : монографія / В. С. Пономаренко, О. В. Раєвнева, С. О. Степуріна. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 304 с.
20. Світогосподарська диспропорційність: особливості, тенденції, вплив на економіку України: наукова доповідь / за ред. Л. В. Шинкарук. – Київ : НАН України : Ін-т екон. та прогноз., 2012. – 152 с.
21. Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки і практики : монографія / під ред. В. С. Пономаренко, Н. А. Кизима, О. В. Раєвневої. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2012. – 376 с.
22. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : монографія / О. О. Терещенко. – 2-ге вид., без змін. – Київ : КНЕУ, 2006. – 268 с.
23. Хаустова В. Є. Теоретичні аспекти виникнення та розвитку кризових явищ в економіці / В. Є. Хаустова, П. В. Проноза // Проблеми економіки. – 2011. – № 4. – С. 13–23.

24. Чмутова І. М. Сучасні технології фінансового менеджменту банку: методологія формування на стадіях життєвого циклу : монографія / І. М. Чмутова. – Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2015. – 468 с.

25. Zhuravlyova I. V. Detection of financial risks at macro-, mezzo- and microlevels of economy / I. V. Zhuravlyova, M. M. Berest, O. P. Poltinina, S. V. Lelyuk // Economic Annals – XXI, 165 (5–6), P. 31–35.

Інформаційні ресурси

26. Сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

27. Сайт Міністерства економіки України. – Режим доступу : www.me.gov.ua.

28. Сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.

29. Сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

Зміст

Вступ.....	3
Змістовий модуль 1. Інструментарій фінансової стабілізації	4
Тема 1. Теоретичні аспекти зародження та розвитку патологічних кризових явищ у реальному секторі економіки країни.....	4
Тема 2. Підходи до раннього розпізнавання зародження і розвитку кризових процесів в економіці	6
Тема 3. Моделювання сценаріїв розвитку патологічних кризових процесів	9
Тема 4. Санація як інструмент антикризового управління підприємствами.....	12
Тема 5. Технологія санаційного контролінгу та аудиту.....	13
Тема 6. Методичне забезпечення діагностики кризового стану підприємства	16
Тема 7. Методичні підходи до розроблення сценаріїв реалізації санаційної стратегії підприємства.....	18
Тема 8. Методичні засади формування фінансового інструментарію оздоровлення функціонування підприємства	19
Змістовий модуль 2. Сучасні технології управління фінансами банку....	21
Тема 9. Сучасний стан технологічних теорій в економічному і фінансовому управлінні	21
Тема 10. Теоретичні основи та генезис фінансового менеджменту банку.....	24
Тема 11. Фінансовий інжиніринг як інноваційна технологія фінансового менеджменту банку	28
Тема 12. Вибір спеціальних технологій управління фінансами банку	31
Тема 13. Визначення готовності банку до запровадження комплексних технологій управління фінансами	34
Тема 14. Збалансована система показників як комплексна технологія управління фінансами банку.....	38
Тема 15. Реалізація технології бенчмаркінгу в банку.....	41
Тема 16. Застосування технології фінансового контролінгу в банку	44
Рекомендована література.....	48

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи
здобувачів вищої освіти спеціальності
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
третього (освітньо-наукового) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Проноза Павло Володимирович**
Колодізєв Олег Миколайович
Берест Марина Миколаївна

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. О. Дмитрієва*

План 2023 р. Поз. № 47 ЕВ. Обсяг 52 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*